

Nivå 3 i fremmedspråk. Nettskolen Viken, avd. Østfold. Erfaringer fra lærere

Sigrd Hermansen, Gabriele Beatriz Leguina-Morel og Anne-Valérie Sickinghe, fremmedspråklærere

Elever som har fremmedspråk fra ungdomsskolen, nivå 1, kan gå videre på nivå 2 på videregående. Etter dette kan elevene velge fremmedspråk nivå 3 som programfag. De som velger denne retningen, får et ekstra studiepoeng på lik linje med realfagene. Dette er et tydelig signal fra norske myndigheter om hvor viktig det er med flere kompetente språkbrukere. Det ekstra studiepoenget er nok en viktig gulrot for mange, men utgangspunktet for elevene som velger fordypning i fremmedspråk, er først og fremst en spesiell interesse for både språket og språkområdet.

For mange elever kan overgangen fra nivå 2 til nivå 3 oppleves som stor. På nivå 3 møter elevene andre med den samme interessen og stort sett med høy kom-

petanse. Dette fører til en ganske annen dynamikk i undervisningssituasjonen, og læringskurven oppleves for mange som raskt stigende.

Grunnet blant annet obligatoriske fagkombinasjoner knyttet til diverse studieprogram er det en del elever som ikke har mulighet til å velge faget. Mange skoler har av økonomiske hensyn fastsatt minstetall på gruppestørrelser i programfag. Lave søkertall til fremmedspråk nivå 3 på den enkelte skole fører til at det ikke opprettes undervisningsgrupper, og mange elever blir stående uten tilbud om fordypning på sine skoler. For å kunne tilby fordypning i fremmedspråk og på den måten bidra til å dekke det økende behovet for kompetanse i fremmedspråk, har flere fylker

i landet opprettet nettskoler hvor elever fra de regionale videregående skolene får tilbud om nivå 3 i de tradisjonelle fremmedspråkene fransk, tysk og spansk.

På nettskolene består deler av arbeidet med faget i selvstendig arbeid på diverse digitale plattformer. Dette gjelder særlig den skriftlige delen. Den muntlige delen av undervisningen foregår først og fremst i et virtuelt klasserom. Undervisningstiden er lagt utenfor ordinær skoletid, hvilket gjør det mulig for alle elever å delta uavhengig av skole, studieprogram og timeplan.

Digital undervisning byr på mange muligheter, men også noen utfordringer. Et eksempel på mulighetene det åpner for,

er hvordan man kan anvende internett og digitale verktøy i kommunikasjon med morsmålsbrukere for å «samtale om og diskutere kjente og faglig relevante emner og aktuelle saker». Fransk nivå 3-læreren ved Nettskolen i Buskerud har funnet en god metode for å gi elevene anledning til å vise kompetanse i både forberedt og spontan bruk av språket gjennom samtaler med inviterte språkbrukere i det virtuelle klasserommet.

Spesiell interesse for språk og språkområde er en viktig forutsetning for å få godt utbytte av opplæringen. Hvordan kan man vekke, og ikke minst opprettholde denne interessen når man jobber med stadig mer komplekse og muligens utfordrende tekster og temaer? Arbeidet med autentiske tekster, både muntlige og skriftlige, står sentralt på nivå 3 av flere grunner. Det digitale klasserommet åpner for mange muligheter i arbeidet med de store klassiske verkene fra tyskspråklig litteraturhistorie. I Nettskolen i Østfold har de for eksempel en egen metode for å jobbe med «Forvandlingen» av Kafka.

Mange nivå 3-elever har allerede erfaring med å jobbe med autentiske tekster fra nivå 2, og de fleste spanskelevene har i alle fall hørt om verdensklassikeren «Don Quijote». Ifølge læreplanen skal «opplæring i fremmedspråk ... bygge på eksisterende ferdigheter og innsikt i språk og språkbruk». Altså skal man ta utgangspunkt i elevenes eksisterende kompetanse. Ved at elevene får koble ny kunnskap på eksisterende, vil de sannsynligvis oppleve større grad av mestring og med det økt motivasjon. 5E-modellen er effektiv i

denne sammenhengen. Den kan brukes i arbeidet med de fleste temaer, for eksempel litteratur, men også religionens stilling i den spanskspråklige verden, som vist i eksempelet fra Nettskolen i Østfolds spansk 3-undervisning.

Selv om fysisk klasseromsundervisning er det mest optimale, gir det digitale klasserommet mange gode og varierte muligheter for undervisning i fremmedspråk. I det følgende presenteres tre konkrete eksempler på hvordan arbeidet i det digitale klasserommet kan se ut. Vi begynner med et opplegg fra fransk nivå 3-læreren ved Nettskolen i Buskerud.

Fransk

Bruk av (det virtuelle) klasserommet som kollokvieplass

Anne-Valérie Sickinghe, fransklærer,
St. Hallvard videregående skole

Programfaget fransk 3 i Nettskolen Buskerud tilbys sammen med spansk 3 og tysk 3 som digitalt opplegg, med én heldagssamling i starten av skoleåret og én språkreise til målspråksområdet. I år er 15 elever fra 9 forskjellige skoler i Viken påmeldt. Digital undervisning byr både på ekstra muligheter og ekstra utfordringer når man skal forsøke å trekke den virkelige verden inn i klasserommet. De som har undervist under koronanedstengningen, vil huske at man må ha nøye planlagte opplegg med klare instruksjoner og lett tilgjengelig

informasjon for å beholde elevenes engasjement. Dette gjelder også når man skal arbeide med nettbasert kommunikasjon med morsmålstalere og andre brukere av språket. Kommunikasjon er en toveis prosess, og på nivå 3 legges det ekstra vekt på bruk av autentiske skriftlige og muntlige tekster, så som romaner, nyhetsoppslag, informasjonsbrosjyrer, podkaster og samtaler med språkbrukere utenfor klasserommet. For å muliggjøre samtalene må faglæreren finne noen som elevene vil kunne kommunisere med. Av og til har man flaks og finner samtalepartnere gjennom sitt eget eller elevenes nettverk. Andre ganger må det større innsats til, med poster i sosiale medier eller direkte kontakt med virksomheter og ambassader. Før besøket kan elevene få i oppdrag å finne informasjon om vedkommende og forberede noen spørsmål som de skal stille ham/henne senere. På den måten får elevene mulighet til å vise både muntlig forberedt og spontant språk og lytteforståelse.

I høsten 2021 inviterte jeg tre gjester til å bli med i mine digitale undervisningstimer. Jeg hadde fått innvilget reisestipend (Trollstipend) med temaet «arbeidsliv i Frankrike», og vi skulle i undervisningstidene før turen sette oss inn i hvordan det er å arbeide og studere i Frankrike. Elevene hadde selv brukt internett i oppgaver hvor de hver uke fikk et nytt tema relatert til studieliv og arbeidsvilkår i de forskjellige sektorer av fransk næringsliv og forskjellige franske regioner. Her samlet de både kunnskap og vokabular relatert til de forskjellige yrkesaktivitetene. I tillegg

Dreamstime

ønsket jeg ekstra påfyll fra gjestetalere som elevene kunne kommunisere direkte med. Ved å spørre rundt blant kollegaer og tidligere elever etablerte jeg kontakt med to norske studenter i Frankrike og en doktorgradsstipendiat fra UiO. Sistnevnte er morsmålsbruker og har arbeidserfaring fra landet, mens de to førstnevnte så Frankrike med norske øyne. Hver uke deltok en av gjestene i en undervisningstime for å dele sine erfaringer om arbeidsforhold og sosialt miljø på jobb eller studier, og de fortalte i tillegg om boforhold og delte mor-

som anekdoter. De ga også elevene tips om hvordan de skulle forholde seg når de et par uker senere ville stå i en fransk forretning og et fransk klasserom. Elevene fikk anledning til å stille spørsmål og bidra i samtalen med gjestene. Med disse forberedelsene stilte elevene sterkere da de reiste til Frankrike og møtte sine vertsfamilier, undervisere og foredragsholdere, som de stort sett kun kunne kommunisere med på fransk. Samtalene med studentene i Frankrike inspirerte i tillegg flere elever til å søke studie plass i Frankrike neste år.

Også når man ikke har anledning til å reise ut, er det mulig å kombinere bruk av autentiske tekster og gjester i klasserommet. I franskfaget kan man benytte seg av materiale fra Institut français i Oslo, som årlig arrangerer en *Concours de la Francophonie* (frankofonikonkurranse) med varierte oppgaver om forskjellige land i den fransk-språklige verden. I forbindelse med *Semaine de la Francophonie* (frankofoniuken) kan man i tillegg be om at en representant fra et land som er medlem av den internasjonale frankofoniorganisasjonen besøker en i undervisningen. Igjen vil utsikten til storfint besøk motivere elevene til å finne informasjon om landet og inspirere dem til å forberede spørsmål som de vil kunne stille gjesten.

Spansk

Fra det kjente til det nye – metode for å holde motivasjonen oppe i møte med nye og komplekse temaer i spansk 3

Gabriele Beatriz Leguina-Morel, spansk-lærer, Frederik II videregående skole

Mange av temaene vi jobber med på nivå 3 bygger på temaer elevene har møtt tidligere i opplæringen. På nivå 3 skal elevene ikke bare gjøre rede for, men også diskutere og reflektere over forskjellige sider ved målspårkområdet. Denne måten å fordype seg i temaene på kan være utfordrende i starten. For å holde motivasjonen oppe er

det viktig at de opplever mestring underveis. 5E-modellen (Engage – Explore – Explain – Elaborate – Evaluate / engasjere, undersøke, forklare, utdype, evaluere) er nyttig i denne sammenhengen. Et eksempel på hvordan modellen kan brukes, kan være når elevene skal fordype seg i temaet religionens stilling i den spanskspråklige verden med utgangspunkt i pilegrimsferden til Santiago.

Del 1 av modellen handler altså om **engasjement** (*Engage*). Eleven skal blant annet vise forkunnskaper, og læreren skal tilrettelegge for at disse aktiveres. Vi starter derfor muntligtimen med å introdusere temaet gjennom å stille noen enkle spørsmål på spansk som kan få tankeprosessen i gang, uavhengig av elevenes forkunnskaper: *Hva er en pilegrim? Kjenner du til noen pilegrimsreiser? Kjenner du noen som har vært på pilegrimsferd? Hva tror du El Camino de Santiago er? Hva tror du navnet Santiago kommer av?* Vi ser på noen viktige spanske ord for å kunne snakke om temaet, og spesifikt om *El camino de Santiago*. Noen av dem er transparente eller likner på ord

de kjenner fra andre språk, som engelsk (*apóstol, promesa*) men andre trenger de kanskje litt hjelp med (*tumba – grav, camino – vei, culto – tilbedelse*). Elevene oppfordres til å prøve å forklare ordene på spansk, men de bør også oversette til norsk for å være sikre på at de har forstått. Alt dette bidrar til å aktivere forkunnskaper om temaet, samtidig som det avdekker læringsbehov både for elevene selv og for læreren.

Etter dette kommer delen som kalles **undersøke** (*Explore*) i 5E-modellen. Her skal elevene bruke forkunnskaper i møte med nye erfaringer og på den måten utvikle ny kunnskap. De skal jobbe i mindre grupper og lese høyt en kort og relativt enkel infotekst på spansk som læreren har laget, eller annen type tilpasset tekst, hvor ordene vi allerede har sett på, dukker opp. Så skal de oppsummere det de har lest og forstått, ved hjelp av spørsmål til teksten.

For å møte de forskjellige nivåene i gruppen er noen av spørsmålene på spansk og andre på norsk. Videre skal de utarbeide egne ordlister over ord som er vesentlige for å kunne snakke om temaet. Her må de ta stilling til hva de har behov for, og samkjøre det med medelevene sine, først i de mindre gruppene og så i plenum, ved at klassen utarbeider en felles ordliste med de 10–15 mest relevante ordene. Denne aktiviteten gjør det mulig for elevene (uansett språklig kompetanse) å bli inkludert i oppgaven ved at de først må tenke individuelt, så presentere ideene sine og argumentere for disse, lytte til hverandre og avslutningsvis nå en konsensus.

På dette tidspunktet har elevene bearbeidet både tekst og ordforråd og kan gå videre til delen som handler om å **forklare** (*Explain*). Nå skal de formulere egne synspunkter og tanker på spansk om religionens stilling i Norge og den spanskspråklige verden før

og nå, og dele disse med medelevene sine. Dette gjør at de også må reflektere over andres innspill. På den måten øver de opp evnen til å tenke kritisk, og de lærer å håndtere meningsbrytninger og respektere uenighet (jf. Overordnet del, Demokrati og medvirkning).

Det igjen kan føre til at de utvikler dypere og bredere forståelse av hva både pilegrimsreiser og *El Camino de Santiago er*. De har også måttet gjøre seg noen tanker om religionens stilling i samfunnet.

Med dette grunnlaget har de bedre forutsetninger for å fordype seg i temaet på egen hånd når de skal i gang med det selvstendige arbeidet og den delen som omtales som **utdype** (*Elaborate*). På dette punktet skal de bruke sitt eget utgangspunkt sammen med nyervervet kunnskap og ferdigheter til å utvikle dypere og bredere forståelse av temaet. Helt konkret skal de se en kort video med et nyhetsinnslag om en ung mann som gikk pilegrimsveien fra Murcia til Santiago etter et løfte han hadde avlagt i forbindelse med morens sykdom, og de får noen lenker med info om hvilke motiver som finnes for å gjøre pilegrimsferden til Santiago. Med utgangspunkt i dette og arbeidet de har gjort i de foregående delene, skal de så spille inn en lydfil hvor de reflekterer på spansk over det å gå pilegrim. *Hva tenker de om denne tradisjonen? Hvilke motiver kunne fått dem til å gå pilegrim? Hva fremstår som det beste og det verste ved å gå pilegrim?*

Avslutningsvis skal de skrive et lite refleksjonsnotat hvor de drøfter årsakene

til at flere av nettstedene med informasjon ikke nevner religion i det hele tatt blant årsakene til å gå ferden. Ved å anvende både den fagkunnskapen de hadde fra før, og den nyervervede, i en ny kontekst, utvider de forståelsen av temaet.

I 5E-modellen er **evaluering** (*Evaluate*), både fra lærerens og elevens side, en integrert del av hele prosessen. Det er altså ikke bare sluttkompetanse som skal vurderes, men også veien til måloppnåelse. Med utgangspunkt i konkrete temaer er det lettere å utvide til mer komplekse temaer som krever mer refleksjon og drøfting. Ved å ha fokus på prosessene skapes økt bevissthet rundt egen læringsprosess hos elevene. Denne modellen kan anvendes nærmest med alle temaer som det jobbes med.

Tysk

Arbeidet med autentiske tekster i tysk 3 – endelig lese verdenslitteratur?

Sigrid Hermansen, tysklærer, Kirkeparken videregående skole

Hvordan skaper man interesse for et språk? Hva gjør at noen tenner på tysk? Det fins mange svar. Knut Hoem, litteraturkritiker og -anmelder og kjent tyskländs-entusiast, mente han hadde et av dem da Fagbokforlaget lanserte sitt nye læreverk for nivå 3, *Noch weiter*, på presentasjonsmøtet i Goethe-instituttets lokaler for

noen år siden: «Kan dere ikke bare lese noen klassikere, da?» sa han. Han snakket om hvordan *hans* interesse hadde blitt vekket mellom sidene til Thomas Mann og Goethe. Selv hadde jeg det litt på samme måten, for i løpet av videregående var det noe som lokket og pirret bak og mellom setningene til store tyske forfattere. Når vi jobber med autentiske tekster på nivå 3, ønsker vi blant annet å gi elevene et lite innblikk i noen av de mest kjente tekstene fra målspråklandet, og kanskje tenkes det en gnist. Å lese mer komplekse tekster som er blitt stående som verdenslitteratur, er motiverende for flere elever i seg selv. Hvor mange kan skryte av at de har lest Franz Kafka i original?

Als Gregor Samsa eines Morgens aus unruhigen Träumen erwachte, fand er sich in seinem Bett zu einem ungeheuren Ungeziefer verwandelt. Åpningen av «Die Verwandlung» er mystisk og vekker nysgjerrigheten, og man kommer rett inn i handlingen. Samtidig er det ofte langt mellom punktum og mange innskudd og underordnede setninger. Noe av nøkkelen til å komme inn i en vanskelig tekst kan være å jobbe med det samme innholdet på mange ulike måter. Her gjelder det å utnytte de mulighetene digital undervisning gir: Hvilke oppgaver egner seg best å løse individuelt, hvilke bør man snakke med andre om? Kan vi utnytte lyd/bilde, bruke ulike adaptasjoner av teksten?

I tysk 3 har jeg valgt å gå beinhardt rett på originalteksten, men det første hjemmearbeidet består i å lytte til en innlesning og lage en lydinnspilling selv. Fokus er altså på uttale, intonasjon og leseflyt. Her har jeg en god lydinnspilling med en skuespiller, og oppgaven består først og fremst i å herme. Kanskje hjelper betoningen av enkelte ord og setninger på en gryende forståelse eller interesse? Ved denne første gjennomlesningen er teksten for kompleks til å avkode alt. Når vi samles i det digitale klasserommet senere, møter elevene det samme tekstutdraget i tegneserieversjon. Vi begynner å lete fram informasjon: Hva får vi vite om Gregor Samsa via indre monolog, og hva får vi vite gjennom de visuelle omgivelsene? Det digitale rommet lar en effektivt dele elevene inn i grupper og fordele oppgaver – vi bryter innholdet ned ved hjelp av oppgaver som går ut på å koble begrep og innhold, beskrive

hovedpersonen, beskrive handlingen og snakke om oppbygningen i de språklige strukturene. Noe av teksten er skrevet i konjunktiv – hvorfor det? Kan vi lete fram alt Gregor skulle ønske var annerledes, ved hjelp av verbformene?

Vi ser også en kunstferdig tegnefilmversjon som tydeliggjør handlingsforløpet ytterligere. Etter hvert avkoder eleven også de lange setningene i originalteksten og har kommet et par hakk videre i å håndtere språklig kompleksitet.

Deretter tar vi tak i det tematiske – hva sier denne skjønnlitterære teksten om samfunnet den er blitt til i? Fins det paralleller til situasjonen i dag? Vi leser saktekster om tyskeres følelse av tilhørighet til samfunnet. Vi snakker om fremmedgjøring og fordommer, om metaforer og om forvandlingen som motiv. Hvorfor ble han forvandlet til akkurat en bille? Hvilket forhold har vi til dem? Er dette en måte å umenneskeliggjøre ham på? Kan det trekkes paralleller til bilder man gav av jødene før og under annen verdenskrig? I starten foregår samtalen mye på norsk, etter hvert mer og mer på målspråket. Perioden munner ut i en litterær samtale med vurdering hvor elevene er i grupper og styrer innholdet selv. I løpet av skoleåret jobber elevene mye i grupper og snakker tysk, og samtalen er en viktig lærings-situasjon. Det digitale klasserommet egner seg ypperlig til å la elevene øve seg og bli vant med å snakke tysk, og når de innimellom får vurdering på samtalen sine, er ikke dette så skummelt eller fremmed.

Har det så blitt vekket en større interesse for tysken? Mange uttrykker iallfall en fasinasjon over setningsoppbygningen, de har fått et klarere bilde av en strukturell ulikhet mellom morsmålet og målspråket. Flere elever sier og at de aldri kommer til å glemme denne teksten, de har et visuelt bilde av en bille som ligger på ryggen i en seng og spreller med beina. Så da må vel Kafka ha satt et visst preg på dem?